

Gaeilge

- **Comhrá Neamhfhoirmiúil**
- **Feidhmeanna Teanga**
- **Filíocht**
- **Drámaíocht & Agallaimh**
- **Corpoideachas thí Ghaeilge**
- **Frásaí na Seachtaine**

Gaeilge Neamhfoirmiúl

	Náonáin	R1 & R2	R3 & R4	R5 & R6
Caidreamh sóisialta				
beannú do dhuine P.28 “modh an aoibhnis”	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Dia duit ◆ Dia is Muire duit ◆ tá fáilte romhat 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Dia díbh ◆ Dia’s Muire díbh ◆ Dia’s Muire duit ‘s Pádraig 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ go mbeannaí Dia duit. ◆ móra duit ar maidin. ◆ rath Dé ort. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ bail ó Dhia ort ◆ gurb amhlaidh duitse
slán a fhágáil	<ul style="list-style-type: none"> ◆ slán leat. ◆ slán agat. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ slán libh. ◆ slán agaibh. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ go dté tú slán ◆ feicfidh mé amárach thú. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ go n-eirí an bóthar leat ◆ chífidh mé thú
glaoch ar dhuine	<ul style="list-style-type: none"> ◆ a mhúinteoir <p>(fir ‘s mná)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ a Phóil ◆ a Mháire 		
aird a lorg	<ul style="list-style-type: none"> ◆ tar anseo ◆ gabh mo leithscéal. ◆ más é do thoil é. ◆ go raibh maith agat. 		<ul style="list-style-type: none"> ◆ noiméad amháin ◆ Éistigí ◆ led’ thoil ◆ le bhur dtoil ◆ ba mhaith liom 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ an féidir liom? ◆ labhair liom ◆ abair liom
bualadh le duine	<ul style="list-style-type: none"> ◆ conas tá tú ◆ an bhfuil tú go maith? 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ táim go maith ◆ nílím go maith 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ conas tánn tú? ◆ buíochas le Dia 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ le cúnamh Dé
cur in aithne				<ul style="list-style-type: none"> ◆ seo é Seán

				♦ seo í Siobhán
comhghairdeas a dhéanamh	♦ breithlá shona duit ♦ An-bhuachaill ♦ An-chailín	♦ maith thú	♦ togha iarracht	♦ togha fir ♦ togha mná
cómhbhrón a dhéanamh	♦ tá brón orm	♦ tá fíor bhrón orm	♦ mí-ádh	
Soiléirú a lorg				
easpa tuisceanna a léiriú		♦ an dtuigeann tú? ♦ ní thuigim	♦ tuigimid ♦ lámha suas éinne nach dtuigeann	
cabhair a lorg		♦ cén gaeilge atá ar...?	♦ cad is brí le...?	♦ conas a déarfá?
litriú a lorg		♦ arís	♦ abair é sin arís ♦ litrigh	♦ conas a litreofa?
athrá a lorg		♦ arís	♦ abair é sin arís	
Dul i gcion ar dhuine				
cead a lorg, a thabhairt is a dhiúltú	♦ an bhfuil cead agam dul go dtí an leithreas	♦ an bhfuil cead agam mo lámha a ní ♦ ceart go leor	♦ níl cead agat ♦ fan go fóill	
buíochas a léiriú	♦ go raibh maith	♦ go raibh míle	♦ míle buíochas	♦ go méadaí Dia do

	<ul style="list-style-type: none"> ◆ agat ◆ buíochas le Dia 	<ul style="list-style-type: none"> maith agat 		<ul style="list-style-type: none"> stór
<ul style="list-style-type: none"> smaoineamh a chur chun cinn 		<ul style="list-style-type: none"> ◆ ar mhaith leat 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cad mar gheall
<ul style="list-style-type: none"> iarraidh ar dhuine rud éigin a dhéanamh 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ stad ◆ ná dein ◆ dún an doras más é do thoil é ◆ tabhair dom ◆ seo duit 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ná dein ◆ ar aghaidh libh 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ba bhreá liom 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ an féidir leat
<ul style="list-style-type: none"> duine a ghríosadh 			<ul style="list-style-type: none"> ◆ lean ort 	
<ul style="list-style-type: none"> magadh faoi dhuine 				<ul style="list-style-type: none"> ◆ há! há! ar chuala tú an scór
<ul style="list-style-type: none"> cuireadh a thabhairt, a dhiúltú, glacadh leis nó fiosrú faoi 			<ul style="list-style-type: none"> ◆ ar mhaith leat teacht go dtí mo chóisir? ◆ ní féidir liom ◆ ba mhaith ◆ cá mbeidh sí ar siúl 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ an dtiocfaidh tú go dtí mo theach? ◆ tiocfaidh cinnte. ◆ ba bhreá liom, go raibh maith agat. ◆ cén t-am a thosóidh sí?
<ul style="list-style-type: none"> foláireamh a thabhairt do dhuine 		<ul style="list-style-type: none"> ◆ bí cúramach 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ tóg go bog é ◆ tabhair aire 	
			<ul style="list-style-type: none"> ◆ is mise....is airde ◆ is óige 	

			<ul style="list-style-type: none"> ◆ is sinne ◆ is ísle 	
maíomh	<ul style="list-style-type: none"> ◆ tá snámh agam 			
dushlán duine a thabhairt	<ul style="list-style-type: none"> ◆ an féidir leat? ◆ is féidir liom 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ábalta 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ní féidir leatsa é sin a dhéanamh 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ an bhfuil tusa in an poc saor a thógáil? ◆ ar mo chumas
<u>Dearcadh a léiriú's a lorg</u>				
eolas nó aineolas léiriú nó fiosrú fúthu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ tá a fhios agam / níl 		<ul style="list-style-type: none"> ◆ tá / níl 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cé hé sin? ◆ an cuimhin leat?
cinnteacht	<ul style="list-style-type: none"> ◆ tá / níl 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ tá / níl 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cinnte 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ táim/nílím cinnte
leibhéal dochúlachta Is dócha gan amhras			<ul style="list-style-type: none"> ◆ is dócha ◆ gan amhras 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ sílim ◆ measaim
is féidir				<ul style="list-style-type: none"> ◆ b'fhéidir go dtiocfaidh
seans				<ul style="list-style-type: none"> ◆ níl aon seans againn

taitneamh nó easpa taitinimh a léiriú	<ul style="list-style-type: none"> ◆ is maith liom ◆ ní maith liom bainne (m.sh.) 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ is breá liom 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ is fuath liom ◆ an maith leat? ◆ is/ní maith liom 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ is/ní maith liom peil a imirt
mianta a léiriú nó fiosrú fúthu			<ul style="list-style-type: none"> ◆ ar mhaith leat? ◆ ba mhaith/Níor mhaith 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ba mhaith liom dul go dtí an pictiúrlann
rogha a léiriú nó fiosrú fúithi		<ul style="list-style-type: none"> ◆ b'fhearr liom 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cioca is fearr leat ◆ is fearr liom 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cioca ab fhearr leat? ◆ b'fhearr liom
leithscéal a ghabháil	<ul style="list-style-type: none"> ◆ gabh mo leithscéal 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ tá brón orm 		
sásamh	<ul style="list-style-type: none"> ◆ go maith 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ tá sé go hufásach 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ar fheabhas ◆ go diail
aontú nó easaontú	<ul style="list-style-type: none"> ◆ 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ tá/níl ◆ is ea/ní hea 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ bhris / níor bhris 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ tá sé sin fíor /bréagach
ábaltacht nó easpa ábaltachta a léiriú	<ul style="list-style-type: none"> ◆ 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ is féidir liom rothaíocht ◆ ní féidir liom 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ tá snámh agam ◆ in ann / ábalta 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ in inmhe ◆ ar mo chumas

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

séanadh				♦ d'fhág tú an clós/níor fhág
maithiúnas a léiriú			♦ tá go maith ♦ tá sé sin ceart go leor	
tacaíocht a léiriú			♦ go breá ♦ lean ar aghaidh	
an rolla	♦ táim anseo ♦ tá sé/sí as láthair			
díoma a léiriú				♦ is mór an trua é sin ♦ tá díoma orm
dócha a léiriú				♦ tá súil agam le ♦ táim an tnúth le
ligean air/uirthi		♦ ó, tá tinneas cinn orm (tinneas fiacaile, tinneas bhoilg	♦ is fathach mé ♦ is féidir liom....	♦
scéalta a chumadh		♦ ar maidín	♦ lá amháin ♦ inniu an Mháirt	
			♦ caithfidh mé/ ♦ ní chaithfidh mé	♦ beidh orm ♦ ní bheidh orm

léiriú gur gá nó nach gá rud éigin a dhéanamh				
<u>Eolas a thabhairt agus a lorg</u>				
aithint	<ul style="list-style-type: none"> ◆ seo é ◆ cad é seo/sin? 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ sin í ◆ sin é 	◆ is madra é sin	◆ fear mór is ea é
tuairisciú	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cad is ainm duit? ◆ x is ainm dom 	◆ tá Dónal ag ithe	◆ tá sé ag ithe a bhricfeasta	
ceartú			<ul style="list-style-type: none"> ◆ tá mo chótosa gorm ◆ ní leatsa é ◆ is liomsa é 	◆ madra atá agam sa bhaile
ceisteanna	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cé hé sin? ◆ cad é sin? ◆ an bhfuil? ◆ tá / níl 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cén dath atá ar an liathróid? ◆ cé leis? ◆ ar tháinig? ◆ tháinig / níor tháinig 	◆	<ul style="list-style-type: none"> ◆ conas? ◆ cén fáth? ◆ cad é an dóigh? ◆ cathain? ◆ cén t-am? ◆ cén ◆ cá h'áit

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

cómhrá a oscailt			<ul style="list-style-type: none"> ◆ ar chuala tú? ◆ tú féin atá ann ◆ tá an lá go deas 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ tá tú ag obair go crua
féincheartú			<ul style="list-style-type: none"> ◆ ó, gabh mo leithscéal ◆ ó, ní hea, ach ◆ ní ag an sos beag ach 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ó, ní hea, ◆ fan go bhfeicfidh mé
cur síos a chéanamh céim ar chéim			<ul style="list-style-type: none"> ◆ ar dtús.... ◆ ansin.... ◆ tar éis tamaill 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ i dtosach báire ◆ faoi dheireadh
coimriú			<ul style="list-style-type: none"> ◆ sin an méid ◆ sin uile 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ agus mar sin, ní bheidh ◆ de dheasca
deireadh a chur leis an gcomhrá			<ul style="list-style-type: none"> ◆ bhuel, sin é? ◆ ceart go leor mar sin! ◆ tá deifir orm anois ◆ sin an scéal 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ caithfidh mé imeacht. ◆ beidh mé ag caint leat sin ◆ feicfidh mé arís thú

Feidhmeanna Teanga : Catagóir: Caidreamh sóisialta a dhéanamh

Ba chóir go geuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
beannú do dhuine	Dia duit. Dia is Muire duit. Tá fáilte romhat.	Dia duit a mhúinteoir, a athair srl Dia daoibh. Dia is Muire duit/daoibh. Conas atá tú?	Dia is Muire duit. Dia is Muire duit is Pádraig.	Dia is Muire daoibh. Dia is Muire duit/daoibh is Pádraig.
slán a fhágáil	Slán.	Slán anois. Slán go fóill. Slán agus go raibh maith agat.	Slán tamall. Slán abhaile.	Slán agus go n-éirí an bóthar leat. Feicfidh mé tú/sibh níos déanaí/amarach.
glaoch ar dhuine	A mhúinteoir. Tar anseo.	A athair. A Mháire A Sheáin	A fhreastalaí. A dhuine uasal. A bhean uasal.	
aird a lorg	An bhfuil sibh ag éisteacht? Tá/Níl Tar anseo.	Gabh mo leithscéal. An bhfuil sibh réidh/ullamh? Tá/Níl	Nóiméad amháin más é do thoil é. Éistigí.	An féidir liom labhairt leat /ar feadh nóiméad / rud éigin a

				fháil
bualadh le duine	An bhfuil tú go maith?	Conas atá tú? go maith. Tá mé tinn. srl	Aon scéal nua.	
cur in aithne	Seo é / í. Seo x. Sin X.			
comhghairdeas a dhéanamh	Maith an buachaill. Maith an cailín.	Lá breithe sona duit.	Maith thú.	Comhghairdeas.
comhbhrón a dhéanamh	Á. Tá brón orm.		Mí-ádh.	Deanaim comhbhrón leat. Beidh lá eile agat/agaibh.

Catagóir: Soiléiriú a lorg i gcomhrá

Ba chóir go gcuirfi ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
easpa tuisceana a léiriú			Ní thuigim. Cé mhéad atá air?	Ní feidir liom é a dhéanamh.
cabhair a lorg			An féidir leat cabhrú liom? Cad is brí le x ?	Conas a deireann tú / a déarfá?
litriú a lorg			Litrigh x más é do thoil é. Cén Ghaeilge atá ar x ?	Conas a litríonn tú / litreofá ?

athrá a lorg			Abair é sin arís más é do thoil é.	Abair é go mall le do thoil.

Catagóir: Dul i gcion ar dhuine nó ar dhaoine eile

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
cead a lorg, a thabhairt, agus a dhiúltú	Leithreas más é do thoil é? An bhfuil cead agam dul amach / dul go dtí an leithreas? Tá/Níl.	An bhfuil cead agam x a fháil/ mo lámha a ní/bior a chur ar mo pheann luaidhe? Tá / Níl. Ceart go leor. Brostaigh. Ar aghaidh leat. Níl cead agat x a fháil.	An bhfuil cead agam an fhuinneog a oscailt/an doras a dhúnadh? Tá / Níl. Fan go fóill.	An bhfuil cead agam teacht isteach / bheith ar dtús?
buíochas a léiriú	Go raibh maith agat.	Go raibh míle maith agat.		Míle buíochas.
smaoineamh a chur chun cinn		An féidir linn? An bhfuil cead againn?	Cén fáth nach féidir linn x a dhéanamh?	Cad mar gheall ar?
iarradh ar dhuine rud éigin a dhéanamh	Dún an doras. Seas sa líne. Croch suas do chóta.	Faigh an leabhar rolla/ x. Tóg amach X. Pioc suas na páipéir.	Suígí síos. Seasaigí suas. Tógaigí amach na	

	Suigh síos / seas suas. Stop. Faigh, tabhair dom, déan, ná déan. Oscail do leabhar. Cuir an x ar an mbord.	Glan an clár dubh	leabhair, Déanaigí Bigí Teigi	
duine a ghríosadh			Lean ort. Ar aghaidh leat.	
magadh faoi dhuine			Is pleidhce thú.	Ar chuala tú an scór?
cuireadh a thabhairt, a dhiúltú, glacadh leis nó fiosrú faoi			Ar mhaith leat teacht go dtí mo theach, mo chóisir srl. Ba/Níor mhaith liom. Cá mbeidh sé ar siúl? Cén t-am? Cén dáta / lá? Ní féidir liom mar	An dtiocfaidh tú go dtí ... ? Tiocgaidh / Ní thiocfaidh. Go raibh maith agat don chuireadh / ach ní féidir liom dul mar
foláireamh a thabhairt do dhuine	Bí ag siúl. Ná bí ag rith. Ná bí ag caint.	Tóg go bog é. Ná bí ag pleidhcíocht.	Ná bígi ag x. Ná bígi ag x nó Bí/bígi curamach. Tabhair aire.	Go deas réidh más é bhur dtoil é.
stádas a fhógairt nó a cheistiú			Is mise an duine is fearr sa rang. Is mise laoch na himeartha.	Conas gur tusa ?
maíomh	Tá mé go maith ag _.	Tá mé go hiontach ag _.	An bhfaca tú é sin?	Is mise an duine is fearr / ag ____.

dúshlán duine a thabhairt			Ní feidir leat é sin a dhéanamh.	Geallaim duit nach féidir leat X a dhéanamh.
----------------------------------	--	--	----------------------------------	--

Catagóir: Dearcadh a léiriú agus a lorg

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
eolas nó aineolas, cuimhne nó easpa cuimhne a léiriú agus fiosrú fúthu		Tá/níl a fhios agam. An bhfuil a fhios agat?	An cuimhin leat? Is/ní cuimhin liom. Níl a fhios agam cá bhfuil Níl a fhios agam cé a ...	An bhfuil aithne agat ar an duine seo? Tá / Níl.
cinnteach, éiginnteacht, féidearthacht a léiriú, fiosrú fúthu	Tá / Níl 'Sea / Ní hea		Tá / Níl mé cinnte. An bhfuil tú cinnte? Tá / Níl	Ca bhfuil an x? Níl mé cinnte. B'fhéidir go bhfuil sé ...
leibhéal dóchúlachta a léiriú agus fiosrú faoi is dócha gan amhras is féidir gan seans			Cá bhfuil Sinéad? Is dócha go bhfuil sí tinn.	B'fhéidir go bhfuil sé san ospidéal / tinn. An mbeidh sé anseo / an bua againn an dóigh leat? Beidh gan dabht / gan amhras. Níl /Tá mé cinnte.
taitneamh nó easpa taitnimh a léiriú	An maith leat? Is/ní maith liom.	Is breá liom. Is fuath liom. Is fearr liom.	Ar mhaith leat? Ba/níor mhaith liom. Is fearr liom x ná y.	An dtaitníonn _ leat? Taitníonn / Ní thaitníonn. B'fhéarr liom x ná y.
Mianta a léiriú nó	An bhfuil sé go deas /	Ar mhaith leat milseán?	Ba mhaith liom x.	Ba mhaith liom deoch a

fiosrú fúthu	maith? Tá / Níl.	Ba mhaith liom / Níor mhaith liom.	Ar mhaith leat éisteacht leis an téip? Ba mhaith liom.	fháil / leabhar a léamh / leabhar nua a cheannach / dul ag snámh / dul amach ag súgradh. Ar mhaith leat? Cad ba mhaith leat a dhéanamh?
rogha a léiriú agus fiosrú fúithi		Is fearr liom x. Cé acu is fearr leat?	Is fearr liom x ná y.	Cé acu ab fhearr leat ...? B'fhearr liom x ná y.
leithscéal a ghabháil	Tá brón orm.		Gabh mo leithscéal.	
sásamh nó míshásamh a léiriú nó fiosrú fúthu	Go maith! Go deas!	Go dona!	Tá / Níl sé sin go maith / go dona. Cad a cheapann tú? Ar fheabhas / go dona.	An bhfuil sé seo go maith (an dóigh leat) ? Tá / Níl
aontú nó easaontú le ráiteas	Tá / Níl	Is ea. / Ní hea Fíor / bréagach	Briathra dearfa agus diúltach san Aimsir Chaithe msh Bhris / Níor bhris. Tá / Níl an ceart agat.	Aontaím / Ní aontaím An naontaíonn tú? Tá sé sin fíor / bréagach. Níl sé sin fíor.
ábaltacht nó easpa abaltachta a léiriú	Is féidir liom. Ní féidir liom. An feidir leat x?	An féidir leat x?	Is féidir liom leadóg a imirt / sacar a imirt. An bhfuil tú in ann.....? Tá /Níl. Tá mé in ann Níl mé in ann	Is féidir liom x a scríobh / x a dhéanamh / x a bhriseadh srl.
séanadh	(An raibh tú ag gaire?) Ní raibh.	(An bhfaca tú ?) Ní fhaca. (Ar chuala tú?) Níor chuala.	(Ar fhág tú?) Níor fhág. (Ar bhris tú?) Níor bhris.	(Ar bhuail tú?) Níor bhuail (Ar chaill tú?) Níor chaill.

		(Ar thóg tú?) Níor thóg.		
maithiúnas a léiriú	Tá brón orm. Ceart go leor.	Tá go maith. Tá sé ceart go leor.	Tá brón orm, ní fhaca mé tú. Tá brón orm, ní raibh a fhios agam go raibh tú ansin.	Ní raibh a fhios agam gur leatsa é.
tacaíocht a léiriú	Maith thú. Go deas. Go maith. Tá tú an-mhaith.	Ar fheabhas. Go hiontach. Go breá. Maith sibh. Lean ar aghaidh. Tá sé sin go maith.	Beidh tú go breá - ar aghaidh leat.	
díomá a léiriú			Tá díomá orm.	Is mór an trua é.
dóchas a léiriú	Beidh tú ceart go leor.		Tá súil agam...	Tá suil agam go dtiocfaidh sé/sí. Táim ag súil go mór le ...
ligean air/uirthi		Tá tinneas cinn / tinneas fiacaile orm. Tá pian i mo bholg / i mo chluas / i mo cheann.	Féach, is feidir liom eitilt. Is x mé. Is féidir liom	Táim ag ligean orm gur x mé.
scéalta a chumadh nó a insint	Bhí ... Thit ... D'ith ... D'ól... Fuair	Ar maidin Inné Lá amháin	Dé Sathairn seo caite ... Aréir Arú inné ...	Anuraidh ... Ar dtús ... Ansin Tar éis tamaill ... faoi dheireadh / ar deireadh
léiriú gur gá nó nach gá rud éigin a dhéanamh agus fiosrú faoi			An bhfuil orm/orainn é seo a dhéanamh? Tá / Níl Tá ort / oraibh x a dhéanamh anois.	Caithfidh mé dul a chodladh go luath mar .. Caithfidh mé éadai nua a cheannach mar / m'obair bhaile a

			Tá orm dul abhaile anois mar	dhéanamh nó
--	--	--	---------------------------------------	------------------

Catagóir: Eolas a thabhairt agus a lorg

Ba chóir go gcuirfi ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
Aithint	Peann Sin peann. Is liomsa é.	Is madra mór é sin.	Cailín / buachaill an-mhaith / an-deas / dána is ea é/í.	Teach trí stór atá ann.
tuairisciú	Anseo / as lathair Tá sé/sí tinn, sa bhaile, as láthair. Níl sé/sí anseo. Tá cnag ar an doras. Tá Liam dána / ag ithe / ag troid. Tá an leabhar ar an mbord. Tá sé fliuch, fuar, te. Tá an ghrian ag taitneamh.	Tá sé/sí ag an bhfiacloir / i seomra eile / san ospidéal. Thit sé sa chlós. Bhí..... Chuaigh	Chonaic mé é/í ar maidin. Níl a fhios agam cá bhfuil sé/sí. Beidh sé ar ais amárach. Chuala..... D'ith mé / d'ól mé	Beidh an cluiche ar siúl ar a trí a chlog amárach. Tá beirt - deichniúr as láthair. B'fhéidir go bhfuil sé/sí Beidh mé ag dul go dtí Rachaidh mé ... Ceannóidh mé.....
teachtaireacht a thabhairt	Seo duit an rolla / nóta / litir.	Seo nóta duit ó Tá Niamh tinn. Tá cóta nua ag x.	Tá litir agam duit ó Ní bheidh mé ar scoil amárach. Beidh mé ag dul go dtí an fiacloir ar a 10 a chlog. Ní bheidh x ar scoil go dtí an x mar tá sé/sí tinn.	Beidh an bus déanach inniu. Glaofaidh mé ort/oraibh nuair a bheidh sé in anseo.

ceartú	Ná bí ag _.	Ná déan é sin. Ní hea, is liomsa é. Ní liomsa é - tá mo chóta gorm.	Ná caith páipéir sa chlós. Ní leatsa é - is liomsa é.	Ná bígí ag pleidhcíocht. Thug sé dom é.
ceisteanna a chur agus a fhreagairt	An bhfuil cead agam dul amach / dul go dtí an leithreas? Tá / Níl. Cá bhfuil x? Sa chlós / sa seomra / sa leithreas / sa chófra / sa bhosca. An bhfuil sé (dathanna / gníomhaíochtaí) ? An bhfuil tú tinn? Tá /Níl. Cad atá sa _? Cé hé / hí sin? Cad é sin? An leabhar é? Ní hea / Sea.	Ar ith/ól tú? D'ith mé / níor ith mé. D'ól mé / níor ól mé. Cad/céard a tharla? Cé leis é seo? Ar thóg, thit, bhris, chuala, tháinig? An raibh, bhfaca, ndeachaigh, ndearna ? Cén dath atá ar an X? Cathain? (laethanta na seachtaine - inné, ar maidin, ag am lóin) Conas? Cén t-am? (uair) Cé mhéad? Cad is ainm duit? Cén aois tú? Cén rang ina bhfuil tú?	Ceisteanna le briathra ón Aimsir Chaite, Aimsir Láithreach, Aimsir Gnáthláithreach (dearfach agus diúltach). Cad is dóigh leat? Cén t-am? (leathuair tar éis, ceathrú tar éis, ceathrú chun) Cén fáth? Mar	Ceisteanna le briathra ón Aimsir Fháistineach (dearfach agus diúltach). Cad é do thuairim? Is dóigh liom go / gur Cén sort /saghas? Cén praghas? Meas tú?

Catagóir: Struchtúr a chur ar chomhrá

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
oscailt			Ar chuala tú? Tá an lá go hálainn / go dona / fliuch / fuar / go deas.	Tá tú ag obair go crua /dian.
féincheartú			Ó, gabh mo leithscéal, tá brón orm Ní hea ach Ní anois ach níos déanaí / níos luaithe / ag am	Fan go bhfeicfidh mé.
cur síos a dhéanamh céim ar chéim			Ar dtús..... Ansin Tar éis tamaill Leis sin	Níorbh fhada Ar deireadh
coimriú		 agus is mar sin a tharla. Sin, sin. agus mar sin / dá bhrí sin / dá bharr ní bheidh sé ar scoil.
deireadh a chur le comhrá			Sin é. Ceart go leor mar sin. Tá deifir orm anois. Tá orm imeacht. (mar)	Caithfidh mé imeacht. Beidh mé ag caint leat arís. Feicfidh mé arís / amárach / níos déanaí thú.

Filíocht

Naíonáin Shóisearacha agus Naíonáin Shinsearacha

Straitéisí

Geatsaíocht

Mím / Drámaíocht

Réamhobair (foclóir)

Ceisteanna

Ealaín

Éisteacht le téipeanna agus le dlúthcheirnín

Rain le hathrá agus le haithris

Rímeanna

Dánta faoin ábhar éagsúla

Rithin a aithris (ag bualadh bos)

- Ceann amháin in aghaidh na seachtaine
- Bunaithe ar théamaí

Fearas

- Maith thú
- Rabhlai, rabhlai
- Gach aon lá
- Dánta duitse
- Puipéid / puipéid láimhe

Cnuasach fhilíocht

1. Teidí Beag Buí
2. Froganna Beaga
3. Mise
4. Frog agus gé
5. Gug – a – luí – gug

Agus cúig cinn as “Maith thú

Rang 1 agus Rang 2

Straitéisí

Rithim a bhualadh amach

- Athrá agus aithris
- Pictiúr a dhearadh
- Dráma nó mím a chruthú

Cnuasach fhilíochta

1. An Aimsir
2. Amhrán na gaoithe
3. Agus seacht gcinn as “Maith thú

Rang 3 agus Rang 4

Straitéisí

Dánta a mhúineadh

Dráma agus mím bunaithe ar an dán

Éisteacht le filíocht

É a chur le ceol

Cnuasach na filíochta

- Trí Muicíní Beaga (L.53)
- Ag Chríost an síol
- Agus seacht gcinn as “Maith thú

Rang 5 agus Rang 6

Straitéisí

Foclóir a mhíniú

Mím nó drama bunaithe ar an dán

Dánta a haithrís

Cnuasach na filíochta

1. An gabhar sa scoil
2. Na moncaithe agus an rí
3. An Damhán Alla agus an mhíoltóg

Corpoideachas Trí Ghaeilge

Naíonáin Shinsearacha & Shóisearacha

An Mhúinteoir

Éistigí / Éist
Rithigí / rith
Siúligí / siúil
Léimigí / léim
Brostaigí / Brostaigh ort
Bí cúramach
Ná bí ag rith
Ná bí ag caint
Caith an liathróid
Cas timpeall
Beir greim air
Buail an liathróid
Cic an liathróid
Tóg go bog é
Bualadh bas do Liam
Bain triall as
Seo é an fheadóg
An bhfuil tú / sibh réidh
Siúil isteach sa líne
Árdaigh do lámh
Go tapa
Go mall
Go maith
Tusa an tíogar
Maith – thú
Isteach sa chiorcal anois
Lig do scíth
Suigh síos ar an úrlár
Maith an fear

An Dalta

Maith an cailín

Táim réidh
Táimid réidh
Go tapa
Go mall
Féach orm
Mise an tíogar
Mise an mhadra
Mise pónaire
Stop
Rith
Léim síos
Cas timpeall
Cic an liathróid
Caith an liathróid

Bualadh bos
maith-thú
Maith thú
Go hiontach
Maith an fear
Maith an cailín

Corpoideachas Trí Ghaeilge Rang 1 & Rang 2

An mhúinteoir

Cúig nóiméad fágtha
Cúig nóiméad imithe
Ar comhscór
Cúilín
Pointe
Maith`thú
Cic saor / puc saor
An bhfuil tú gortaithe?
Mise an reiteoir
Puc pionós

Ná bí ag magadh faoi Séan
Tosóimid an chluiche anois
Níl sé féaralta
Bithiúnach (cheat)
Tá tú ag déanamh calaois
Do rogha
Mo rogha
Tóg do rogha
Cas ar dheas
Cas ar chlé
Faigh liathróid sacar le do thoil
Buail ar sliotar
Ar foráil

Calaois
Mo rogha
Do rogha
Maith thú

An Dalta

Cúilín
Cúl
Cic soar
Poc soar
Tá sí gortaithe
Mise an réiteoir
Ar foráil
Liathróid haca
Níl sé féaralta
Bithiúnach (cheat!)

Corpoideachas Trí Ghaeilge

Rang 3 & 4

An Mhúinteoir

Seo iad na rialacha
Ní féidir leat an liathróid a chaitheamh
Ná buail an liathróid
Rith chomh tapaidh agus is féidir
Marcáil Séan
Marcáil Síle
Ná bí ag pleidhchíocht
An chosaint
Na tosaithe
Bata cruicéad
Cúlbaire
Cúinneach
Cic sleasa
Bata haca
Pointe
Cúilín gleoite
Tá an cluiche thart
Ná déan calaois
Cárta buí
Cárta dearg
Faigh na geansaithe
Cuir ort geansaí buí
Faigh na ‘bollards’
An Fhoireann gorm in aghaidh an foireann buí
Bhuaigh sibh
Níor bhuaigh sibh
Tóg cic anois!
An féidir leat scór a fháil
Go h-árd go cruinn
Faigh scór!

Cúilín gleoite
Faigh na camáin
Faigh clogad
Seampainí
Tá sé sin amadánach

An Dalta

Bhuaigh sibh
Bhuaigh mé
Níor bhuaigh sibh
Tóg cic anois!
Faigh scór
Go h-árd go cruinn
Cúilín gleoite
Faigh na geansaithe
Faigh camáin
Faigh clogad
Ná déan calaois
Seampainí
Ná bí ag magadh fúm a phleighce
Tá sé sin amadánach

Corpoideachas Trí Ghaeilge

Rang 5 & Rang 6

Éist lei na rialacha

An Mhúinteoir

Sín amach do lámh / chos, etc.

Coimeád do shúile ar an liathróid

Puc pianos

Tá sé sin amadánach

Sábháil é

Chaill sibh

Thar an taobhlíne

Caithfaidh tú imeacht den pháirc

Ar mhaith leat bheith ina réiteoir

Tá an lámh in uachtar ag an bhfoireann dearg

An t-íománaí ar an gclai

Níl sé éasca

Tá sé deacair

Táimid críochnaithe

Nílimis críochnaithe fós

Faigh scór

Cé 'tá ar do fhoireann?

Captaen na foirne

Cúigear I ngach fhoireann

Dhá cúl idir na foirne

Ná bí ag troid!

Comhghairdeagais leat

Mí-Adh!

Mí-ádh dearg!

Beirt os comhair beirt

Éist leis na treoiracha

An Dalta

Chailleamar

Tá sé éasca

Tá sé deacair

Tá sé sin amadánach

Chaill sibh

Aon réireoir

Ba mhaith / níor mhaith

Tusa an t'íománaí ar an gclai

Faigh scór
Faigh cúl
Faigh cúilín
Táimis críochnaithe anois
Dhá chúil idir na foirne
Cúigear i ngach fhoireann
Comhghairdeagais leat!
Mí-ádh
Mí-ádh dearg
Comhghairdeagais leat
Nilimid críochnaithe fós
Captaen na foirne
Beirt os comhair beirt

Drámaíocht agus Agallaimh

Naíonáin

- Comhrá beirte
- Bunaithe ar na téamaí sa churaclam nua
- Bunaithe ar ghnáth shaol na daltaí
- Bunaithe ar fhilíocht
- Nuacht/teilifís – ag baint úsáide as an mbosca teilifíse
- Nuacht bunaithe ar Rocaí – puipéad a théann abhaile le páistí éagsúla
Féach na samplaí

Rang 1 agus Rang 2

- Agallaimh idir beirt nó triúr níos fusa sna ranganna seo
- Bunaithe ar na téamaí sa churaclam nua
- Bunaithe ar ghnáth shaol na daltaí
- Bunaithe ar fhilíocht
- Nuacht – páistí ag insint nuacht, páistí eile ag cur ceisteanna
Féach na samplaí

Rang 3 agus Rang 4

- Comhrá idir beirt, triúr agus grúpaí
- Bunaithe ar na téamaí sa churaclam nua
- Bunaithe ar ghnáth shaol na daltaí
- Bunaithe ar fhilíocht
- Nuacht – páistí ag insint nuachta, páistí eile ag cur ceisteanna

- Fiche ceist
Féach na samplaí
- **Rang 5 agus Rang 6**
- Comhrá idir beirt, triúr agus grúpaí
- Bunaithe ar na téamaí sa churaclam nua
- Bunaithe ar ghnáth shaol na daltaí
- Bunaithe ar fhilíocht
- Nuacht – páistí ag insint nuacht, páistí eile ag cur ceisteanna
- Ag caint I ngrúpaí – cad a rinne tú I rith na deireadh seachtaine?
- Fiche ceist
Féach na samplaí

Samplaí

Téama : Siopadóireacht

Naoináin

Sioapdóir: Dia dhuit.

**Páiste: Dia's muire dhuit
Ba mhaith liom úll.**

**Sioapdóir: Seo dhuit úll.
Tabhair dom airgead.**

Páiste: Seo dhuit airgead.

Sioapdóir: Go raibh maith agat.

Slán.

Siopadóir: Slán.

Rang 1 agus Rang 2

Páiste: Dia dhuit

Siopadóir: Dia's Muire dhuit.

Páiste: An bhfuil t-léine agat?

Siopadóir: Tá t-léine bán agam.

**Páiste: Ní maith liom an t-léine sin.
Tá sé ró-mhór.**

Siopadóir: Bhfuil, tá t-léine dubh agam.

**Páiste: Ní maith liom an t-léine sin.
Tá sé ró-bheag.**

Siopadóir: Tá t-léine dearg agam.

**Páiste: O, is maith liom an t-léine sin.
Tá sé díreach ceart.**

Siopadóir: Deich euro , led' thoil.

Páiste: Seo dhuit an t-airgead.

**Siopadóir: Go raibh maith agat.
Slán.**

Páiste: Slán.

Rang 3 agus 4

Siopadóir: Dia dhuit. Conas atá tú?

Páiste: Dia's Muire dhuit. Tá mé ceart go leor.

Siopadóir: Ar mhaith leat seacláid?

Páiste: Níor mhaith liom seacláid. Is fearr liom uachtar reoite ná seacláid.

Siopadóir: Go maith. Seo dhuit uachtar reoite.

Páiste: Cé mhéad?

Siopadóir: Sin euro amháin

Páiste: Seo dhuit cúig euro.

Siopadóir: Seo dhuit do shoinseáil. Ar mhaith leat rud eile?

Páiste: An bhfuil liathróid agat?

Siopadóir: Tá brón orm. Níl ceann agam. Téigh go dtí an siopa spóirt trasna na sráide

Páiste: Go raibh maith agat. Slán.

Siopadóir: Slán go fóill. Go n-éirí an bóthar leat.

Rang 5 agus Rang 6

Daid: Dia dhuit.

Siopadóir: Dia's Muire dhuit.

Daid: Tá rothar nua uainn.

Siopadóir: Cé mhéad airgead atá agat?

Daid: Dhá chéad euro.

Siopadóir: Ceart go leor. Tá trí rothar ann timpeall an praghas seo.

Daid: Taispeán dúinn iad.

Siopadóir: Rothar 1: Mountain Bike, rothar an láidir, clogad soar, praghas €190.

Rothar 2: 'Racer' atá i gceist. An-thapa. €210

Rothar 3: 'Racer' fresisin – níl sé chomh tapaidh leis an 'racer' eile, ach tá sé maith go leor. €200.

Daid: Cad a cheapann tú, a Mháire?

Máire: Ah, tá na 'Racers' ar fheabhas, ach b'fhearr liom an Mountain Bike. Tá sé an láidir.

Daid: Ceart go leor. An Mountain Bike le do thoil. Seo dhuit an airgead.

Siopadóir: Slán.

Téama: Teilifís

Naoináin

(leabhar teilifíse a chothú bunaithe ar clár teilifíse oiriúnach)

Páiste 1: Tá leabhar teilifíse agam.
Ar mhaith leat féachaint ar an teilifís le chéile?

Páiste 2: Ba maith liom.
An maith leat ‘Na Simpsons?’ *(ag baint úsáid as an leabhar)*

Páiste 1: Ní maith liom ‘Na Simpsons.’

Páiste 2: An maith leat ‘Na Rugrats?’

Páiste 1: Is maith liom.

Páiste 2: Ceart go lear. Tá na Rugrats ar an teilifís anois.

Páiste 2 : Tá a fhios agam. Shhhh! Ciúnas!

Rang 1 agus Rang 2

Páiste 1: An bhfaca tú an ‘Den’ aréir?

Páiste 2: Ní fhaca.

Páiste 1: An bhfaca tú na Simpsons?

Páiste 2: Chonaic mé na Simpsons.

Páiste 1: An raibh sé go maith?

Páiste 2: Bhí sé ar fheabhas. Bhí Bart ag troid ar scoil, aus bhí sé i dtrioblóid arís.

Páiste 1: Is fearr liom Lisa!

Páiste 2: Cén fáth?

Páiste 1 : Seineann sí an saxafón agus is maith liom an saxafón!

Páiste 2: Ní maith liom Lisa in ao' chor. Tá sí ró-mhaith.
Is fearr liom Bart mar tá sé dána!

Rang 3 agus Rang 4

Páiste 1: Cuir an teilifís ar siúl , más 'é do thoil é.

Páiste 2 : Cá bhfuil an ciontialtás?

Páiste 1: Tá sé idir na cuisíní

Páiste 2 : Tá sé agam.

Páiste 1: Ó is fearr liom Simpsons ná Rugrats

Páiste 2: Mise freisin. Ceart go leor.

Daidí: Haigh! Cuir an Nuacht ar siúl anois.

Páistí: Á, a Dhaid. Is fuath linn an nuacht!

Rang 5 agus Rang 6

Páiste 1: An maith leat an teilifís?

Páiste 2: Is breá liom an teilifís. Caithim trí uair gach lá ag feachaint air.

Páiste 1: Trí uair! Cad a conaic tú aréir?

Páiste 2: Chonaic mé ‘Sabrina the teenage witch’. Bhí sé ceart go leor. Ansin chonaic mé ‘Coronation Street.’ Tá Richard ar ais arís. Ní raibh sé marbh!

Páiste 1: Sea, chonaic mé é freisin. Bhí an clár ar fheabhas. Ach bhí a lán obair baile le déanamh agam agus bhí orm tosú ag obair tar éis Coronation Street.

Páiste 2 : D’fhéach mise ar fístéip tar éis Coronation Street.

Páiste 1: Cén scannán a chonaic tú?

Páiste 2 : An Matrix. Bhí sé ar fheabhas.

**Páiste 1: Chonaic mé é le déanaí agus thaitin sé go mór liom freisin.
An bhfaca tú aon scannán maith eile?**

**Páiste 2: Chonaic mé ‘8 Mile High’ – scéal faoi Eminem.
Ní maith liom Rap, ach bhí an scannán maith go leor.**

**Páiste 1 : Bhfuel, tá obair baile le déanamh agam anois freisin.
Caithfidh mé imeacht.**

Frásaí na Seachtaine

1	Dia duit / Dia is Muire duit
2	Conas tá tú? Táim go maith. Táim go diail..Buíochas le Dia.
3	Cad is ainm duit? is ainm dom
4	Slán leat / Slán agat.
5	Gabh mo leithscéal, a mhúinteoir....
6	Má's é do thoil é / led thoil
7	Go raibh maith agat. /Go raibh mile maith agat
8	Tá fáilte romhat
9	Breithlá sona duit
10	Nollaig shona duit / Cáisc shona duit ? Athbhliain shona duit
11	Cén t-am é? Tá sé a (deich) a chlog.
12	Anseo, a mhúinteoir. Tá sé as láthair. (Tá sé tinn..breoite)
13	An maith leat..? Is maith liom...Ní maith liom...
14	Is fuath liom
15	Conas atá an lá? Tá sé fuar/te,fliuch/tirim ,ag cur sneachta / ag cur báistí, geal/scamallach
16	Cé leis é? Is liomsa é
17	Tá cnag ar an doras. Tá bean/fear/buachaill/cailín ag an doras
18	Cén lá é? Inniu an Luan
19	Cad é an ghaeilge ar ...?
20	Cad is brí le?
21	Conas a litreofá?
22	An dtuigeann tú? Tuigim / Ní thuigim
23	Cén dath atá ar...?

24	Cén aois thú?
25	Go n-éirí an bóthat leat
26	An mbeidh scoil againn amárach?
27	Togha iarracht
28	Cén rang ina bhfuil tú? Táim i rang a ceathair...
29	An mó i do chlann?
30	Bí cúramach / Tabhair aire duit féin.